

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО, КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

та здоров'я часто мають глибокі соціальні корені, і тому розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу. Основні напрями дій повинні включати поліпшення правової системи, зміцнення соціально-економічних факторів, спрямованих на попередження конфліктів, та активну роботу з профілактики злочинності серед населення. Тільки такий інтегрований підхід може забезпечити ефективний захист прав і свобод громадян в контексті кримінальних правопорушень, спрямованих на порушення життя та здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Анисимова О.А, Гайда А.Д. Доктринальне тлумачення норм законодавства щодо кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи // Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум: [Матеріали форуму, м. Київ, Національний авіаційний університет, 19-20 травня 2022 р.] Том 1. Тернопіль: Вектор, 2022. с. 215-217.
2. Катеринчук К. Особливості кваліфікації деяких злочинів проти здоров'я особи за Кримінальним кодексом України. Jurnalul juridic national: teorie și practică. №29.1-2. 2018. С. 141-143.
3. Корогод С. В. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я. 26 February. 2021. С.83.

Обшалов А. С.

аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Необхідність проведення ОРД споконвічно обумовлена не однією лише небезпекою злочину, формою умислу або таємним способом їхнього здійснення. Наслідки багатьох діянь, здійснених по необережності, бувають куди більш тяжкими, ніж навмисних злочинів, і не так вже рідко безпосередні винуватці вживають досить хитрі способи для приховання слідів злочину і навіть самого факту, що відбувся. У подібних випадках поряд з гласними, передбачених кримінальним процесуальним кодексом заходами для встановлення істини і виявленню винних, варто також використовувати і закриті оперативно-розшукові методи пошуку та розшуку, порядок проведення яких регулюється не кримінальними процесуальними нормами, а й іншими законами і нормативними актами. Саме надання оперативним підрозділам права проведення негласних заходів визначає унікальність ОРД, яка відрізняє її від інших існуючих форм боротьби зі злочинністю.

Питаннями оперативно-розшукового супроводження кримінальних проваджень займалися такі вчені, як К. В. Антонов, О.П. Бойко, В. І. Василянчук, В. В. Дараган, І. П. Козаченко, В. С. Кузьмічов, Є. Д. Лук'янчиков, М. А. Погорецький, К. О. Чаплинський, С. С. Чернявський, М. Є. Шумило, Л. Д. Удалова та інші. Проте слід зазначити, що аналіз теоретичних, наукових праць, а також практика останніх років показала, що зазначене питання потребує додаткового правового та організаційного забезпечення у кримінальному провадженні.

Ще доба козацтва дала унікальний досвід здійснення розшукової діяльності на засадах загальнолюдських цінностей. У цей час були розроблені численні методи її ведення, низка яких заслуговує на детальне вивчення і може бути запроваджена у діяльність сучасних оперативно-розшукових підрозділів. Запорожці керувалися не писаними законами, а стародавніми військовими звичаями, словесним правом і здоровим глуздом [4, с.30].

При здійсненні оперативно-розшукового супроводження кримінального провадження можуть використовуватися оперативні та оперативно-технічні заходи. Гласні та негласні заходи тісно пов'язані між собою, доповнюють один одного і в цілому становлять систему оперативно-розшукової діяльності. Незважаючи на відмінність суб'єктів ОРД, різноманіття їх завдань, можливостей використання ними сил, засобів та методів, свою діяльність вони здійснюють у відповідності із законодавством України [2, с.48-49]. Сутність ОРД визначається її завданнями. У ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено: «Завданням ОРД є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувальну підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави. Пошук, одержання і фіксація інформації (фактичних даних) – це ряд взаємозалежних акцій, кожна з яких буває різноманітною за змістом і дуже непростю в практичному плані. У випадку результативності пошуку одержання інформації і є його завершенням на даному етапі діяльності по розкриттю злочину. Фіксація фактичних даних – завжди відносно самостійний елемент у системі дій “пошук-одержання-фіксація”. Про деякі правила фіксації вказується в ст. ст. 6, 8, 9 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” [2; 3, с.49-50]. За аналогією з кримінальним процесуальним поняттям відносності доказів цілком резонно можна говорити і про відносність оперативно-розшукових даних. За своїм змістом вона може стосуватися і події правопорушення, і самої ОРД. В обох випадках остання впливає на планування як ОРД, так і на досудове розслідування, і фіксувати треба лише обставини, що відносяться до факту, що перевіряється. Належна фіксація отриманої інформації є у багатьох випадках визначальною умовою для її подальшого використання. Однак відомо також інше. Навіть не

зафіксована в яких-небудь документах усна інформація може виявитися часом важливим аргументом на користь прийняття того чи іншого тактичного рішення, реалізація якого надає реальну можливість попередити злочин.

Недоліки у здійсненні оперативно-розшукового супроводження кримінального провадження викликані тією обставиною, що вказана категорія оперативно-розшукової діяльності відомчою нормативною базою у достатньому обсязі не регламентована. Теорія та практика оперативно-розшукової діяльності свідчить про необхідність прийняття додаткових законодавчих, у тому числі оперативно-розшукових і процесуальних процедур щодо більш широкого використання оперативно-розшукових можливостей у кримінальному судочинстві України. Це у свою чергу впливає на практику його здійснення, яка здебільшого залежить від суб'єктивного ставлення до нього як рядових працівників, так і керівників слідчих та оперативних підрозділів. Тому з метою отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні, попередження, припинення і розслідування злочинів оперативні підрозділи мають право та повинні здійснювати оперативно-розшукове супроводження кримінального судочинства на всіх його етапах.

Здійснивши аналіз розвитку та перетворень, що відбувались в оперативній діяльності, можемо зазначити про конкретизоване та досить суттєве наближення оперативно-розшукової складової до законодавчо вивіреного супроводження досудового розслідування, а саме дій слідчого та працівників оперативних підрозділів у кримінальному провадженні. У той же час, на жаль, відбувається звуження певного кола можливостей оперативних підрозділів. Більше того, втрачаються оперативні позиції оперативних підрозділів по багатьох напрямках діяльності з протидії злочинності. І якщо на початку реформування нормотворча складова ще намагалась враховувати зазначені положення, то у подальшому вона була дещо знівельована.

Злочинність, що існує в умовах воєнного стану, являє собою велику небезпеку не лише для окремої людини, життя якої, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека, відповідно до ст. 3 Конституції України [1], визнається найвищою соціальною цінністю, а й для суспільства та держави в цілому. У сучасному суспільстві злочинність, і особливо організовані її форми, являють собою не лише внутрішню небезпеку для нашої держави, сьогодні вона загрожує національній складовій, територіальній цілісності та носить транснаціональний характер.

Висновок. Діючий Кримінальний процесуальний кодекс України суттєво змінив організацію та тактику здійснення оперативно-розшукового супроводження кримінального провадження. Особливо це проявляється у сучасних умовах, після введення в дію та існування тривалого часу воєнного стану в Україні. Зазначене певною мірою пов'язане із запровадженням інституту негласних слідчих (розшукових) дій, як різновиду слідчих дій та використанням їх результатів у доказуванні на тих самих підставах, що й

доказів, зібраних під час проведення слідчих (розшукових) дій. Наведене передусім спричинило зменшення кількості проведення заходів негласного характеру в межах супроводження кримінальних проваджень працівниками оперативних підрозділів. Проте на практиці трапляються й інші ситуації, коли при перевірці інформації та документуванні злочинної діяльності організованої групи чи окремих осіб, якими здійснюється ретельна підготовка до вчинення злочину, інформації для внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань є недостатньо. За таких умов працівниками оперативного підрозділу повинна здійснюватися додаткова перевірка інформації, спрямована на документування злочинної діяльності, результати якого можуть бути використанні під час подальшого кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
3. Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 2526, ст.131).
4. Заруба В.М. Держава і право Київської та Галицько-Волинської Русі (кінець VIII – XIV ст.): Навч. Посібник – К., 2007.

Осіпчук Ж.В.

студентка Університету
митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Тертишник В. М.,

професор кафедри правоохоронної
діяльності Університету митної
справи та фінансів,
доктор юридичних наук, професор

СТАТУС СЛІДЧОГО ТА ГАРАНТІЇ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Виконання завдань у кримінальному провадженні, спрямованих на забезпечення оперативного, повного та об'єктивного розслідування кримінальних справ, стає неможливим без належної організації системи правоохоронних органів в Україні. У сучасних умовах, коли правоохоронні органи перебувають на етапі реформування, особливо актуальним стає питання про процесуальний статус слідчого як суб'єкта кримінального